

Asia: VN/27452/2020

Viranomaisten ja julkista tehtävää hoitavien kokemukset julkisuuslain toimivuuteen ja julkisuusperiaatteen toteuttamiseen liittyen

Lausunnonantajan lausunto

1. Toteutuuko julkisuusperiaate asiamukaisella tavalla? Jos ei, niin mitkä ovat nähdäksenne toteutumisen keskeisimmät esteet?

Työllisyysrahastoa koskevan lain (laki työttömyysetuuksien rahoituksesta 555/1998, ”rahoituslaki”) 22 f §:ssä on erityissäännös julkisuuslain soveltamisesta rahoituslaissa säädettyyn toimintaan (Julkisuuslaki 4 § 2 mom). Tarve julkisuuslain soveltamiselle ja julkisuusperiaatteen toteuttamiselle on jäänyt vähäiseksi Työllisyysrahastolle tulleiden tietopyyntöjen vähäisyydestä johtuen. Työllisyysrahasto pitää omassa toiminnassaan kuitenkin tärkeänä julkisuuslain tavoitteiden toteutumista.

2. Liittyykö julkisuuslain säännösten käytännön toimivuuteen (esim. asiakirjan käsite, asiakirjan julkiseksi tuleminen ajankohta) haasteita? Jos liittyy, niin kuvatkaa tarkemmin millaisia?

Koska Työllisyysrahastoon sovelletaan julkisuuslakia lain 4.2 §:n nojalla, haasteita on esimerkiksi viranomaisen asiakirjan tunnistamisessa ja muissa tulkintakysymyksissä varsinkin, kun julkisuuslakia soveltavat muutkin kuin lakimiehet ja asiakirjahallinnan ammattilaiset.

3. Oletteko havainneet julkisuuslain yksittäisissä säännöksissä tai rakenteessa epäselvyyttä tai tulkinnanvaraisuutta, jotka vaikeuttavat olennaisesti säännösten soveltamista? Nimetkää ongelmia aiheuttavat lainkohdat ja kuvatkaa havaintoa tarkemmin.

Tulkintaongelmia voi syntyä julkista hallintotehtävää hoitavissa organisaatioissa, kun määritellään onko kyse julkisesta hallintotehtävästä ja julkisuuslain soveltamisalan piiriin kuuluvasta asiasta.

Vähäisistä tietopyynnöistä johtuen käytännön tulkintatilanteet ovat tähän saakka olleet harvalukuisia.

4. Ovatko digitalisaatio, muuttuneet tiedonkäsittelytavat tai muut muutoksettoimintaympäristössä aiheuttaneet haasteita julkisuuslain soveltamisessa tai julkisuusperiaatteen toteutumisessa? Jos ovat, niin kuvatkaa näitä muutoksia ja sitä, miten ne vaikuttavat lain soveltamiseen?

Edellä kuvatuista syistä Työllisyysrahastossa ei ole tunnistettu erityisiä haasteita tältä osin. Yleisesti voidaan todeta, että kun kyse on rakenteisesta, viranomaisten toisilleen välittämästä digitaalisesta tiedosta, jonka esitystapa ei ole perinteinen asiakirja(paperi), voi olla tulkinnanvaraista, miten julkisuuslakia sovelletaan tällaiseen, tietojärjestelmien välillä kulkevaan tietoon.

5. Liittyykö julkisuuslain ja henkilötietojen suojaa koskevien sekä niitä yhteensovittavien (Julkl 16.3 §) säännösten tulkittamiseen mielestänne haasteita? Jos liittyy, niin kuvatkaa kokemaanne epäselvyyttä tai epäkohtaa mahdollisimman tarkasti.

Työllisyysrahasto pitää julkisuuslain ja henkilötietojen suojaa koskevien lakien yhteensovittamista tärkeänä mutta ei ole erityisemmin kohdannut ongelmaa käytännössä toistaiseksi.

6. Oletteko havainneet tiedon pyytäjien oikeusturvaan tai noudatettaviin menettelysäännöksiin liittyviä epäkohtia? Kuvatkaa tarkemmin millaisia?

Tietopyyntöjen harvalukuisuus huomioiden ne käsitellään aina rahaston lakitoiminnossa tapauskohtaisesti eikä epäkohtia ole havaittu. Käytännössä tulkinnanvaraisuutta on liittynyt siihen, onko kyse julkisuuslain 4.2 nojalla julkisuuslain piiriin kuuluvasta asiakirjasta vai ei. Tulkintatilanteissa on pyritty ratkaisemaan asia julkisuusperiaatteen mukaisesti.

7. Minkälaisia toimia organisaationne jokapäiväisessä työssä on tehty julkisuusperiaatteen tehokkaan toteutumisen varmistamiseksi?

Pääosa tiedoista toiminnassamme on salassa pidettäviä, ja sen vuoksi koulutus ja ohjeet painottuvat salassapitoon.

8. Koetteko, että julkisuusperiaatteen toteuttaminen ja julkisuuslain toimeenpano on resursoitu organisaatiossanne riittävällä tavalla? Onko organisaatiossanne riittävä ja ajantasainen osaaminen lain soveltamisesta?

Organisaatiossamme on vastikään rekrytoitu lisää asiantuntijaosaamista tälle tehtäväalueelle, ja tilanne on täten aiempaa parempi. Pyrimme panostamaan sisäiseen koulutukseen lisätäksemme julkisuuslainsäädännön vaatimusten tuntemista.

Koska Työllisyysrahaston toiminnassa merkittävä osa tiedoista on salassa pidettäviä, koulutus ja ohjeet painottuvat käytännössä erityisesti salassapitoa koskeviin säännöksiin.

9. Mitkä ovat julkisuuslain kiireisimmät muutostarpeet? Mainitkaa enintään kolme tärkeintä.

On tärkeää, että lainsäädännön soveltaminen on tarkkarajaista ja selkeää organisaatioissa, joissa sovelletaan lakia lain 4.2. nojalla. Pidämme tärkeänä julkisuuslain soveltamista yhteen (mm. käsitteistön osalta) tietosuojalainsäädännön (tietosuojasetus), tiedonhallintalain ja arkistolain kanssa.

Työllisyysrahasto ei ole kuitenkaan tunnistanut omaan toimintaansa liittyviä kiireellisiä muutostarpeita.

10. Muut mahdolliset kommentit ja toiveet, joita haluatte välittää työryhmälle julkisuuslain ajantasaistamistyössä huomioon otettavaksi.

Julkisuusperiaate on hyvin kannatettava lähtökohta. Lainsäädännön ajanmukaistaminen sekä julkisuuslain ja muun erityislainsäädännön kuten tietosuojasäntelyn yhteensovittaminen on tärkeää.

Työllisyysrahaston kaltaiselle välilliseen julkishallintoon kuuluvalle organisaatiolle selkeys siinä, miten lainsäädäntöä sovelletaan sen kohdalla, on erittäin tärkeää, jotta lain tavoitteet voivat tulevaisuudessakin toteutua täysimääräisesti.

Metsämäki Janne
Työllisyysrahasto

Kiiski Riikkamaija
Työllisyysrahasto